

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 17 Februari 1820.

Om det, år 1817, i Sixtinska Kapellet i Rom uppfördä Miserere.

Åf Louis Spöhr.

Sedan vår hemkomst från Italien har jag blifvit så slitigt tillfrågad angående Miserere, och det intryck det på oss gjort, att jag hoppas en kort berättelse derom för musikaliska läsare ej skall sakna allt intresse.

Äfven detta år afsjöngs det, efter vanligheten, tre dagar å rad, Onsdagen, Torsdagen och Fredagen i den heliga veckan. Ehuru mycket vi påskyndat vår afresa från Neapel, kommo vi likväl Onsdagen ty varr för sent. Vi anlände val till Rom mot aftonen, men blefvo så länge uppehållne, på Donanen, och derigenom, att vi på tre, fyra värdshus sökte rum förgäfvos, att vi omöjligen kunde komma till Vaticanen före högtidlighetens slut. Huru otåligt vi således räknade hvarje timma till aftonen derpå, kan man lätt tänka. Men så när hade det åter gått oss olyckligt! Först på vägen till Kapellet fick jag höra: att inga fruntimmer insläppas utan biljett, och inga karlar utan att vara klädde i frack, skor och strumpor. Snart var den nödiga costummen påkastad; men hvar skulle jag så sent få en biljett åt min hustru? Redan var hon bere d på, att äfven i afton gå mita om alltsammans, då jag påminte mig, att jag kände en af Sveitzergardisterna,

med hvars tillhjelp jag kunde hoppas få henne insläppt. Vi vågade oss alltså till ingången, och lyckades verkligen, efter något prut, sedan jag utkrämat allt det lilla *Schwitzer-dütsch* jag, efter mitt besök i Sveitz förledet är, annu mindes, att intränga i Kapellet. Nyss förut hade flera förnämna Engelska Damer, hvilka också kommo utan inträdeskort, blifvit helt kort afvrista, änkönt de återopade sin bekantskap med flera Kardinaler och främmande Ministrar. Sveitzergardet gynnar vid sådana tillfällen Tyska resandé långt mer än alla andra främlingar, och man kan ej bättre rekommendera sig hos dem, än då man tilltalar dem på Tyska.

Åt fruntimren anvises en enkom plats, sönt genom ett gallerverk är skild från den öfriga större delen af Kapellet; karlarna få gå fram på andra sidan gallerverket. Trängseln var i dag så stor, att jag nödgades stadna på denna sidan, men hvilken plats jag fann fördelaktigare för musikens effekt, emedan sången hördes på något längre afstånd.

Innan den egentliga, mångstämmiga sången börjades, måste vi genomgå ett svårt tålamodsprof. Förut afsjungas alltid 19 Psalmer, ömsom med höga och låga röster, i *unison*, hvilka melodier endast har två eller tre toner, och ötaliga gånger upprepas. Hvarje psalm räcker åtminstone fem minuter, så att den beklagensvärde, som är der från aktens början, nödgas mer än halfannan timma hö-

ra den monotonaste och tröttsammaste musik i världen. Vi sluppo med nio eller tio psalmer, och likväl har jag aldrig, särdeles i anseende till min otåliga väntan, utstått en större musikalisk penitens.

Efter hvarje psalm utsläckes ett af de nitton ljus, som brinna vid altaret i en kolossalisk, pyramidformig armstake. Huru långtade ej alla efter det sista ljusets utsläckning! Ändtligen kom det lyckliga ögonblicket, och strax rädde en högtidlig, väntansfull tystnad, då deremot en och hvar förut sökt genom högt prat öfverrösta den plågsamma musiken. De få öfriga ljusen slocknade nu äfven, och ingen annan upplysning återstod, än aftorodnans sista matta sken. Då intonerade fem soloröster treklangen C-moll i ett skönt, femstämmigt läge, mjukt och rent, som en harmoni från en annan värld. Aldrig har ett enkelt accord gjort på mig ett så mäktigt intryck! Men alltför snart påmintes man, att det var jordisk, och af Italiennare utförd musik, man hörde: ty strax i andra takten blef örat sönderslitet af de förskräckligaste kvintföljder. Jag skulle ej hafva trott mina egna öron, att man kunde sjunga så i Sixtinska Kapellet, om jag ej sedan fått höra samma ställe upprepas fyra gånger. Är då detta det hemlighetsfulla sättet att exequera dessa gamla kompositioner, om hvilket man säger, att det genom tradition gått i arf från man till man, och blott af denna sånghör är känt? Nej! så kunna endast *nyare* Italienare sjunga, som väl äga känsla för melodi, men platt ingen för harmoni.

Likväl, sedan jag uthärdat detta första *Miserere*, blef jag åter lifvad och blidkad af det följande. Dessa enkla harmoniföljder, bestående af nästan endast treklangs-accorder, som man ej mer är van att höra i den *nyare* musiken; denna rösternas omväxling och blandning, än stigande ända till det mest brusande *forte*, än förlorande sig i det svagaste *pianissimo*; denna evigt långa uthållning af enkla toner, endast möjlig för Castratens bröst, och i synnerhet, detta mjuka infallande

af ett nytt accord, medan det föregående ännu svagt och förklingande uthålles af en del af de sjungande — gifva åt denna musik ett så eget behag, att man känner sig oemotståndligt deraf intagen. Också intonerades, åtminstone denna afton, fullkomligt rent, och det förkastliga råa inbrytandet af basrösterna var ej så märkbart. Dock må jag nämna, att den föregående ledsnaden, och den för en sådan musik högst fördelaktiga lokalen, ja, äfven det nu fullt inbrutna mörkret mycket bidrogo till denna musikens verkan, som visserligen, med mindre gynsamma omgifningar, och oftare hörd, skulle saknas.

Denna afton afsjüngos trenne kompositioner (som man sade mig, af Allegri och Bay) hvilka ömsevis upprepades fem gånger. Emellan hvar och en af dessa tio ej särdeles långa satser, läste Kardinalerne, Biskoparne och andra Prester halfhögt en kort bön, hvilket, likt åskan på afstånd, gjorde en god effekt, ett behagligt afbrott mot sången. Men vid det helas slut uppkom ett för musikaliska öron vidrigt buller. Betjeningen uppklef, stampande och sparkande på bänkarne. Detta oväsende, som så obehagligt förstörde musikens intryck, hvaråt man gerna hade velat längre öfverlemnna sig, skall, som man sade mig, föreställa en jordbävning.

Aftonen derpå, Långfredagen, hade jag så tillställt, att jag inkom i Kapellet först vid sångens början, då sista ljuset utsläcktes. Allt var, från början till slut såsom dagen förut, endast med den skillnad, att utom gårdagens begge kompositioner, uppfördes trenne nya, så att hvar och en nu ej behöfde upprepas mer än två gånger *).

*) Af dessa fem kompositioner finnes ingen i den samling af *Musica sacra*, som för flere år sedan utgafs från Bureau de Musique i Leipzig. Utan tvifvel är Sixtinska Kapellet's Bibliothek så rikt på kompositioner till *Miserere*, att man i flere år alltid kan till uppförande välja andra.

efter sednaste dagars arbeten; den sjöng världslöst och ofta rätt falskt. Också vilde olyckan, att jag blef inpackad mellan en hop Engelsmän, som så litet intresserade sig för musiken, att de talte med full hals, och efter vänligheten ej låto rätta sig af något st! Detta förstörde så all min njutning, att jag var glad då jordbäfningen gjorde slut på högtidligheten.

Afven min hustru, som emedlertid, i sällskap med landsmän, hade öfvervarit ett modernt *Miserere* i ett af sidokapellet i St. Peters Kyrka, beklagade sig vid hemkomsten deröfver, att hon i den stora trängseln och det ännu större sorlet, fått höra så litet. Några musikkännare, som stått närmare, berömde sängchören ganska mycket och påstodo, att den kunde jemföras med den Sixtinska, särdeles i afseende på tenor- och bas-rösterna. Men hvad båda dessa chörer skola göra, när deras Castrater, som redan börja bli gamla, en gång äro utdöda, det är svårt att gissa, emedan Kyrkans etikett förbjuder fruntimren allt inträde i chören. Skulle man då nödgas besätta Sopran- och Alt-partierna med gossar, så vore dessa af gammalt beundrade sängchörers hela behag för alltid försvunnet, och säkert skulle ingen främling mer få det infallet, att resa flera hundra mil, för att Långfredagen i Sixtinska Kapellet i Rom höra *Miserere*.

En blick på Kejsarinnan Catharina den Andras Regering.

Det stora antalet af denna odödlige Monarkinnas förtjenster är så märkvärdigt, att följande blotta förteckning öfver en del deraf är nog att hos en hvar väcka vördnad för hennes snille och hjerta samt beundran af hennes verksamhet och kraft:

- 1 Det Påliska inhemska krigets biläggande, — Konung Stanislai Augusti upphöjande på thronen och den åt Dissidenterna beviljade mennisko-rätt.
- 2 Ryska Presterskapets reform.
- 3 Slafveriets upphäfvande bland bönderna.

4 Toleransen för alla Nationer och Sekter.

5 Torturens afskaffande och stadgandet af ändamålsenliga straff.

6 Inrättningar för konster och vetenskaper, hvartill höra:

a Stiftelsen af de fria Konsternas Akademi.

b Stiftelsen af ett Gymnasium vid densamma.

c Inköpet af Voltaires Bibliothek, skickliga lärares inkallande i sina Stater och de stora belöningarna till ut- och inländska Lärda.

d Stiftelsen af en Akademi till Ryska språkets förbättring, och föranstaltad översättning af nyttiga skrifter på detta språk.

7 De ärerika Fälttågen emot Turkarna från 1768 till 1774. — Segrarne vid Choczim och Pujack-Carnagi, under anförande af Fältherrarna Romanzow, Gallizin, Weisman och Bauer. — Eröfringen af Moldau och fästningarna Choczim, Bender, Oczakow samt åtskilliga Grekiska öar. — Turkiska flottans förstöring vid Thesme under Grefve Orlows anförande.

8 Freden med Porten år 1774 och den derigenom vunna fria sjöfarten på Svarta Halvet.

9 Flottans förbättring och dess försändande från ishafvets kuster till Helle-sponten.

10 Pugatschefska upprorets dämpande.

11 Hvita Rysslands intagande år 1772.

12 Förtattandet af en ny lagbok för Rysslands vidsträckta stater och den af henne sjelf uppsatta Instructionen dertill.

Denna skrift är en minnesvärd af den stora Furstinnans mennisko-kännedom, klokhet, och kärlek till sina undersåtare; och de allmänna grundsatser, efter hvilka en Nations välgång bör genom lagar åstadkommas, utvecklas deri med mycken skarpsinnighet. Bland annat lærer den höga Författarinnan, att en oinskränkt regering ej har för afsigt att beröfva människorna deras naturliga frihet, utan att leda deras handlingar till ernående af den högsta medborgerliga lycka. Lagarne, fortfar hon,

böra vara så beskaffade, att ingen statens invånare må hafva orsak att frukta för den andra, men att en hvar må frukta för lagen; — man bör mera söka att förekomma brottet, än att påhinna straff, och den hårdaste delen af straffet bör vara den vanära, hvaraf det åtföljes; — en människas pinande eller tortur, för att utpressa bekvämligheten af ett brott, strider emot både förnuft och mensklighet; — dödsstraff är endast då nödvändigt, när en brottsling ännu har medel och krafter att uppväcka oroligheter bland folket o. d. m. Mot slutet yttrar Kejsarinnan ganska rörande sina tänkesätt i anseende till sina undersåtare. "Allt detta, säger hon, kan omöjligen behaga de smickrare, som dagligen predika för alla Regenter på jorden, att folken äro skapade för dem. Men Vi ansé för Vår högsta ära att vara till för Vårt folk. Och bevara Oss Gud, att efter fulländandet af denna lagstiftning, ett folk på jorden skulle finnas, styrdt med mera rättvisa än Vårt! Afsigten med Våra lagar vore då förfelad; en olycka, som jag ej önskar att öfverleva."

13 Åtskilliga skrifter till vantrons och vidskepelsens utrotande, samt till förbredande af sunda begrepp och nyttiga kunskaper.

14 Förträffliga anstalter till folkets bildning och ungdomens uppfostran. Hit höra:

a Kadettskolans inrättning i Petersburg.

b Händelsskolans dito.

c Uppfostringsinstituter för adeliga och oadeliga flickor.

15 Inrättningarna till åkerbrukets, industrins och handelns uppkomst. Hit höra:

a Åkerbruks-Sällskapets stiftelse i Petersburg.

b Anläggningen af kolonier längs efter Wolga i Ståthållareskapet Astrakan.

c Belöningar för odling och förädling af inhemska naturproducter, särdeles af tobak i Ukraine.

d Kanalen till Svarta Halvets förening med Nieper.

e Anläggningen af fabriker och manufacturer, i synnerhet en stor sidenfabrik i Sarkoeselo.

16 Valgörenhets-stiftelser till lärtnad för medelösa undersåtare och till understöd för nödlidande. Hit höra:

a det stora Hittebarnshuset i Moskau.

b Hittebarnshuset i Petersburg och det dermed förenade förlossningshuset för fattiga barnföderskor.

c anläggningen af en Låne-bank.

d — — — — en Lifstids-ränte-bank.

e — — — — en allmän Enke- och Pupill-kassa.

f — — — — en Hemgiftskassa för fattiga fröknar.

17 Staden Petersburgs förskönanande — som t. ex.

a Uppbyggandet af den hel. Isaacs präktiga kyrka.

b — — — af ett palats för Vetenskaps-Akademien.

c — — — af åtskilliga andra präktiga palats, offentliga byggnader, broar etc.

18 Uppresningen af Peter den Stores Bildstod.

19 Besittningstagandet af det stora Krimm och Kubau, ett land, som de Ryske Storfurstarne fordom ägt ända in i 13:de århundradet.

20 Uppbyggandet af staden Cherson år 1783. (Här krontes Catharina till herrarinnas öfver Stora Tartariet, hvilken högtidlighet ännu mera ökades genom Kejsar Josef II:s närvaro.)

21 Fredens bemedling i Teschen mellan Österrike och Preussen, år 1779.

22 Det äretika fattägget mot Furkarna 1787 — Segarne vid Focksan och Martineste — Oczakows bestormning om vintern 1789 under Furst Potemkins anförande — eröfringen af fastningarna Chozim, Bender, Ackermann, Kilin, Tulska och Isaccia — bestormningen af Ismael i December 1790 under Suwarows anförande, som med Prinsen af Coburg vann den storasegern öfver Storvisiren vid Martineste.

23 Freden med Sverige år 1790.

Alla dessa och flera den stora Herrskarinnans förtjenster realisera fullkomligt det ideal ålderdomens författare främställa i Semiramis, Zenobia och Tomyris.

N:o 15 utgives nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS.